

roquial del pre-Pirineu or, de c. al S. XVII

No sembla haver entrat en la tradició lexicogràfica fins tard: «pendent, escarpat», Belv., Lab que el creuen «ant»; «men. *rost*. penchant, pente, clivus», FebrCard, car és probable que sigui el mot que registren JMarc i Aversó 1613 8 entre els rims amb o oberta, però no en donen definició. Tant se val, perquè no se n'interrompé l'ús literari. Encara seguí com a adj: «Perdonau el qui a palpentes / puja amb pena el *rost* viarany / ---», MrnAguiló (en una poesia del 3.er quart del segle, *Antol Po* 1975, 133). «Al verger se'n va Teresa, / al verger a collir flors, / per Aquell que tant estima, / --- / per terra plana no 'n troba, / ja n'agafa 'l camí *rost*: / ja dóna una ensopegada / ---», Verdager (*Flors del Calvari, O C Pop* xvi, 53), «el camí era *rost* i mal pujador», Ruyra (*Parada*, 29, cita plena en RÖSSA).

Modernament el més usual és l'ús substantiu, i ja en la cançó popular, com en un romanço apocalíptic. «No brotaran las vinyas - tampoc nos blats del camp, / els *rostos* y muntanyas - tots tornaran iguals» (MilàF, *Romancerillo*, 18B₂). «Tot cabdellant arbredes, penyals dels cims rodolan, / *rost* avall frexes cruxen y fags esbocinats, / y la fumera, y flames, amunt se caragolan, / ab quera y pols dels rònecs albercs enderrocats», *Atl.* I, 31d; «Lo monestir, ay! ja no hi era, / gran devassall / se l'emportava *rost* avall, / a tomballons: / monjos, capella, torreons, / altars y marbres / ---», Canigó (IX, v. 461 = *Eixalada*, v. 167). «--- Esquitlla d'ayre / y vola, *rost* avall, cap a la bauma», «esquitlla vers ella *rost* avall, per la dressera», en l'epos adolescent sobre Colom (Inèd Barcino II, 133, 203.9) En el cas següent ho diu d'un vessant de muntanya poc pendent, cosa ben excepcional: «Zacaries, a més de la casa --- en lo poble tenia una masia en lo camp, en lo *rost* de la montanya vehina» (*Diet a T Santa*, p 73)

Costa el fa rimar sempre amb o oberta «---Companys, fugir ara importa: / bona fuita Déu nos do! / ---Fugint los joves ja prenen / a costa través, pel *rost*. / S'aturen: En Bernat manca... / Ja el criden, i no respon; / qui sap si, corrent, ha feta / més via que ells cap al bosc?»; «Davant la comitiva, surgi la penya brava / del Cap Vermell --- titànic, al flanc d'aquell penyal / se veia horrenda arcada que, oberta pareixia / la gola d'algun monstre que un riu engoliria; / aquella gent cansada, pujant un aspre *rost*, / entrà dins la gran boca, perdent allà tantost / la llum del cel i els varis renous de mar i terra: / eterna nit sagrada...» (*L'Agre de la Terra, IdOr* xxxiv, 88, *La Deixa del Gem Grec*, v. 207, *IdOr*, p 143)

Més sovint encara, usat en pl: «Y au, *rostos* amunt, a despertar la llibreta», Noller. «En les hores decisives per a la llibertat, el pit armat de Catalunya són les seves muntanyes, amb la seva espessa forra de brucs, de --- vora les fonts fruïrem amb l'esposa i els fills la pau retrobada; però mentrestant, fills de la terra catalana respectem els vells alzinars no permeteu que la dextra engegui *rostos* avall la mata protectora, per si el nostre jovent si hagués d'emparar», Coromines (*Elogi de les Muntanyes*, 1921; passatge mutilat per la

censura dictatorial en *O C*, 1512a7)

El català parlat ciutadà ha deixat rovellar prou un mot que a ciutat fa poc servei³ Però resta viu a fora, en tot el domini de la llengua; allí i tot, aqueixes frases de plural són encara familiars. Altrament és més cosa del Llobregat cap al Nord i de les Illes. La Serra de Perent-Rost en el Maresme (*pærenrōst*), gros serrat escarpat, que baixa del Santuari del Corredor a Arenys de Munt, n'ofereix un testimoni que ha de ser ben antic, vist el caràcter arcaic de *perent* < dissim de *penent PENDENTEM. Cap als Pirineus, fins i tot com a adjectiu: «La Verneda és una devesa molt *rōstā*» V. de Ribes (Pardines, 1935), Cerdanya i Conflent: «la Carretera *rōstā*» s'enfila des de Bolquera cap a Coma-Llempa; «La Mollera *rōstā*», on els grans degotissos que baixen de les Esquerdes del Pla de Baix, sota els Estanys de Noedes, fan la pujada impracticable; «La Llista *rōstā*» canaleta molt escarida, damunt d'Évol (1959).

Més, com a substantiu: «El *rōst* de Pujals» La Nou-Malanyeu (1964), «El *rōst* de la Galcerana» i «Els *rōstuz* del Nanot» a Molló (1935), «lo *rōst* del Masos» a Vallmanya de Canigó (1959), «El *Rostos* de Campmany» entre aquest poble empordanès i Vila-juiga (1958). Però no solament com a genèric toponímic perquè també l'he sentit com a apel·latiu ben lliure: «En el *rōst* damunt de Can A., veieu Les Rosses? Són uns camps de blat» Llanars (1935)⁴

També a les Illes, i allí es constata l'aplicació peculiar del substantiu als vessants de la teulada: «inclinació de la teulada» en els molins, a Manacor i a Esporles (Moll, *BDC* xxiii, 30); eiv «*rost*. vertiente»; i cf. supra FebrCard. En fi per completar la imatge geogràfica i semàntica, V. infra, els derivats.

Res no hi ha de semblant a aquest mot en castellà o portuguès, tampoc en italià etc. A França aviat decaigué bastant, però és un mot important de l'oc i el fr. antics. En llengua d'oc té la forma *raust*, amb el mateix sentit nostre. En obres molt ben conegudes del S. XIII: «Pueja una roca redonda, / auta e *rausta* e talhant», «e vós venetz en una playna / on a una *rausta* montanya, / e al pè veiretz un castel», *Jaufré*, vv. 341 i 4816⁵

El PSW (vii, 51, cf Rayn. v, 50) aporta també un passatge de las *Quatre Vertutz Cardinals* del roergàs Daudè de Pradas (2.ª meitat S. XIII): «aiçò qu'es aspre torna len, / e ço qu'es *raust* aplana ben»; i en la *Vida de Sta Emma*, que sembla ser del SE Ilgd. i fi del S. XIII: «e son-se'n a Burla tornat, / que no s'eran fort lonhat, / car no y avia mas la costa, / dura e *rausta* e emposta» El sentit és clarament 'rost, molt pendent' en tots els exs (fins en el de Daudè, on l'oposició amb *aspre* l'expressa *len* LENIS, i *raust* s'oposa a *aplanat*), les definicions de Rayn. són merament falses i degudes a la confusió que vol fer-hi amb *raust* de 'rostit'.

S'hi afegeix encara un verb *raustar*, del qual ens cita Levy (*PSW* vii, 51b) cinc passatges en uns comptes d'Albi del S. XIV, amb el sentit de «curar un fossé» (*raustar lo valat, raustar la brosa, raustar lo pas dejós*